

КУЛЬТУРА

штотыднёвая грамадска-палітычная газета

выдаецца з кастрычніка 1991 года

№ 31 (1678)

2 жніўня 2024 г.

Глыбоцкі край здаўна славіцца садамі. Мясцовыя з гонарам кажуць, што смачнейшых вішань няма нідзе. Нездарма ўжо каторы год горад склікае сяброў на Вішнёвы фестываль.

Працяг тэмы на стар. 11

Развіццё навукі — найважнейшы прыярытэт

Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка 30 ліпеня сустраўся з рабочай групай па аналізе дзейнасці Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Гэта група створана па распараджэнні Кіраўніка дзяржавы ў чэрвені. Яна працуе на пастаяннай аснове і павінна вывучаць пытанні практыкаарыентаванасці і рэзультатыўнасці навуковых

навінаў прадукцыі. Штогод група будзе прадстаўляць Прэзідэнту даклад аб выніках работы і прапановы па вырашэнні выяўленых праблем.

Як падкрэсліў у ўступным слове Кіраўнік дзяржавы, Беларусь цяпер знаходзіцца на такім этапе развіцця, калі без навукі немагчыма зрабіць ніякага руху наперад. У Беларусі займаюцца навуковымі даследаваннямі як прыкладнага, так і фундаментальнага характара.

— Навуцы мы аддаём усе прыярытэты, без яе развіццё немагчыма. Але апошнім часам я бачу, што Акадэмія навук дапускала сур’ёзныя пралікі. Гэта таксама бывае. Навука — такая рэч, калі даводзіцца ісці непрапоранымі шляхамі, калі трэба асвойваць сур’ёзныя праблемы, браць вяршыні. Таму, зразумела, памылкі магчымы. Але, што мяне насцярожыла, што памылкі дапускаліся Акадэміяй навук там, дзе іх быць не павінна, дзе мы ўжо нечому навучыліся: у жыццёлагадулі, у раслінаводстве, — адзначыў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка нагадаў, што з першых дзён прэзідэнцтва ставіў працу вучоных у аснову ўсіх пера-

тварэнняў у жыцці грамадства.

— Развіццё айчынных навукі — найважнейшы прыярытэт дзяржаўнай палітыкі, — заявіў беларускі лідар. — У свой час мы не далі знішчыць навуковыя школы і шматгадовыя напрацоўкі. Зрабілі ўсё магчымае для іх захавання. З якімі фундаментальнымі, стратэгічнымі напрацоўкамі мы ўвойдзем у новыя сярэд- і доўгатэрміновую праграмы развіцця рэспублікі? Ці гатовы забяспечыць свой тэхналагічны суверэнітэт у цяперашніх рэаліях?

Аляксандр Лукашэнка таксама падкрэсліў, што той, хто валодае высокім званнем вучонага, павінен быць самым актыўным правадніком дзяржаўнай пазіцыі.

— Кажуць, што навук не мае айчыны. Але вучоных нараджаюцца, вучацца і дасягаюць пэўных вышын, з’яўляючыся грамадзянамі сваёй краіны. Большасць вялікіх вучоных — спраўдныя патрыёты. Скажу больш: грамадзянін з высокім званнем вучонага павінен быць самым актыўным правадніком дзяржаўнай пазіцыі, — падкрэсліў Кіраўнік дзяржавы.

Паводле сайта president.gov.by

Бясконца таленавітыя

У Рэспубліканскай гімназіі-каледжы пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі завяршыўся першы з адборачных тураў для ўдзелу ў Адкрытых дзіцячых Дэльфійскіх гульнях дзяржаў — удзельніц СНД. Гульні пройдуць з 30 верасня па 5 кастрычніка ў Бішкеку.

Таленавітыя хлопчыкі і дзяўчынкі з розных куткоў Беларусі прыехалі ў сталіцу, каб прадеманстраваць творчыя здольнасці і заваяваць права прадстаўляць нашу краіну на міжнародным узроўні. Гульні прадугледжваюць конкурсную і фестывальную праграмы, якія ўключаюць 11 намінацый. Адборачны тур у гімназіі-каледжы праводзіўся прафесійным журы па чатырох з іх: фартэпіяна, скрыпка, народныя і эстрадныя спеы.

— Пытанне аб удзеле ў міжнародным творчым спаборніцтве было разгледжана Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь. Мерапрыемству надаецца вялікае значэнне. Дзіцячыя Дэльфійскія гульні — гэта ўнікальная магчымасць убачыць будучыню мастацтва і культуры СНД, а таксама прадеманстраваць сусветнай грамадскасці, наколькі высокі ўзровень развіцця культуры ў нашай краіне, пазнаёміць людзей з розных краін з таленавітымі юнымі беларусамі і іх творчасцю, — упэўнена начальнік аддзела ўстаноў адукацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Марына Юркевіч. — Рэгіёнам было прапанавана вылучыць удзельнікаў у кожнай намінацыі, з ліку якіх у выніку адборачных тураў будзе сфарміраваная дэлегацыя ад нашай краіны. І можна не сумнявацца, што яна здолее прадставіць беларускую культуру на міжнароднай арэне належным чынам. Адборачны тур паказаў: да нас, несумненна, прыехалі самыя таленавітыя дзеці! Таму і спаборні-

тва паміж імі было вельмі цікавым. Яно таксама пацвердзіла высокі ўзровень і педагогаў, якія рыхтавалі хлопчыкаў і дзяўчынак да выступлення: прафесіяналы вышэйшага гатунку!

— Наш адзел вядзе Банк даных таленавітай моладзі, займаецца суправаджэннем дзейнасці спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. І тое, што нашы беларускія дзеці яркія, крэатыўныя, актыўныя і, безумоўна, таленавітыя, мы добра ведаем. Цяпер жам нам трэба выбраць з іх найбольш падрыхтаваных да конкурсных іспытаў, абпіраючыся, у ліку іншага, на праграмныя патрабаванні Дэльфійскіх гульняў да іх як да выканаўцаў, — растлумачыла ў працэсе адбору член журы Вольга Масалава, начальнік аддзела Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў БДУКМ.

Старшыня Беларускага саюза кампазітараў, выкладчык Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў Алена Атрашкевіч прызналася, што, нягледзячы на складанасць працы ў якасці члена журы, яна атрымала ад праслухоўвання канкурсантаў вялікае задавальненне: “Я ўбачыла і пачула бясконца таленавітых дзяцей!”

Сувенір ад сяброў

З непаўторнай спадчынай Татарстана знаёміць выстава “Жывая нітка традыцый” у Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь. Экспазіцыйны праект стаў чарговым крокам да ўмацавання культурнага дыялогу з гэтым суб’ектам Расійскай Федэрацыі.

Выстава падрыхтавана Нацыянальным музеем Рэспублікі Татарстан. На аснове прадметаў з калекцыі ўстаноў створана разнароўная панарама дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Увазе глядачоў — ганчарныя і ювелірныя вырабы, кераміка, узоры ткацтва, карункаліяцця, вышыўкі.

Спраўднай перлінай экспазіцыі стала карта Татарстана, якую вышылі 200 майстрых з розных

куткоў рэспублікі. Акрамя таго, дэманструюцца сюжэтныя і жанравыя фотаздымкі канца XIX — XX стагоддзя, рэканструяваныя строі розных народнасцей, што пражываюць на зямлі Татарстана. Паказаны рускі, улмурыцкі, чувашскі, мардоўскі, марыйскі касцюмы.

У мастацкім рашэнні выставы выкарыстаны чырвоныя і зялёныя ніткі. Гэтыя колеры присут-

нічаюць у сцягах як Беларусі, так і Татарстана.

— Для нас ваша краіна асабліва, значная і даўно любімая. Нават родная. Адзін з нашых філіялаў — Музей Янкі Купалы ў сяле Пячышчы. Прыемна і правільна, што першая выстава Нацыянальнага музея Рэспублікі Татарстан за мяжой праходзіць тут, у Беларусі, — падкрэсліла кіраўнік установы Аліса Вяткіна.

На нарадзе

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатоля Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства адбылася 30 ліпеня. Дзякуючы сродкам відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

На пасяджэнні, між іншага, былі разгледжаныя пытанні заканадаўчых ініцыятыў у сферы культуры. Абяракоўваліся ўнясенне змен у Кодэкс аб культуры, пастанова па Мінскім міжнародным кінафестывалі “Лістапад” і па рэстаўрацыі культурна-выдзішчых мерапрыемстваў. Была закранута і тэма манументальна-дэкаратыўнага мастацтва.

Акрамя таго, разгледжаныя пытанні правядзення Дзён беларускай культуры ў шэрагу краін замежжа. На парадку дня таксама — дапрацаваны план мерапрыемстваў “Бялынічы — культурная сталіца Беларусі — 2024”, падпісанне пагаднення з Беларускай праваслаўнай царквой, правядзенне жніўнянскага форуму педагогаў сферы культуры, выкананне работ па капітальным рамоне з мадэрнізацыяй будынка па вуліцы Валадарскага, 5 у Мінску, дзе размяшчаецца Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага.

Водгулле над Прыпяццю

Дакрануцца да самабытнай спадчыны ўнікальнага рэгіёна запрашае Міжнародны фестываль этнакультурных традыцый “Кліч Палесся”. Свята адбудзецца 17 жніўня ў аграгарадку Ляскавічы Петрыкаўскага раёна.

У маштабным фэсце паўдзельнічаюць творчыя калектывы, майстры і рамеснікі з розных куткоў Прыпяцкага Палесся. У Ляскавічы з’едуча прадстаўнікі васьмі раёнаў Гомельшчыны і чатырох Брэстчыны. Што ж

тычыцца гасцей, то зазвычай прычыніцца да ўнікальнай падзеі і адпачыць ва ўлонні неканрантай прыроды завітаюць вандронікі не толькі з розных рэгіёнаў Беларусі, але і з замежжа.

У самым цэнтры фестывальнай прасторы разгорнуцца імправізаваныя падворкі, аб’яднаныя тэмай “Беларускі год — святае карагод”. На гэтых пляцоўках глядачы змогуць пазнаёміцца са старадаўнямі абрадамі і святамі, такімі як Жаніцьба коміна, Провады русалкі, Каляды ды іншыя.

Таксама ў праграме — канцэрты, рамесныя кірмашы, майстар-класы, дэгустацыя нацыянальных страў, экскурсіі па нацыянальным парку “Прыпяцкі” з прагулкай па Прыпяці на цеплаходзе. Акрамя таго, наведвальнікі стануць сведкамі творчага спаборніцтва разьбяроў Гомельшчыны, пазнаёміцца з турыстычным патэнцыялам рэгіёна, наведваюць кінасеанс пад адкрытым небам і нават даведваюцца пра самага моцнага палешанка.

Смак роднага краю

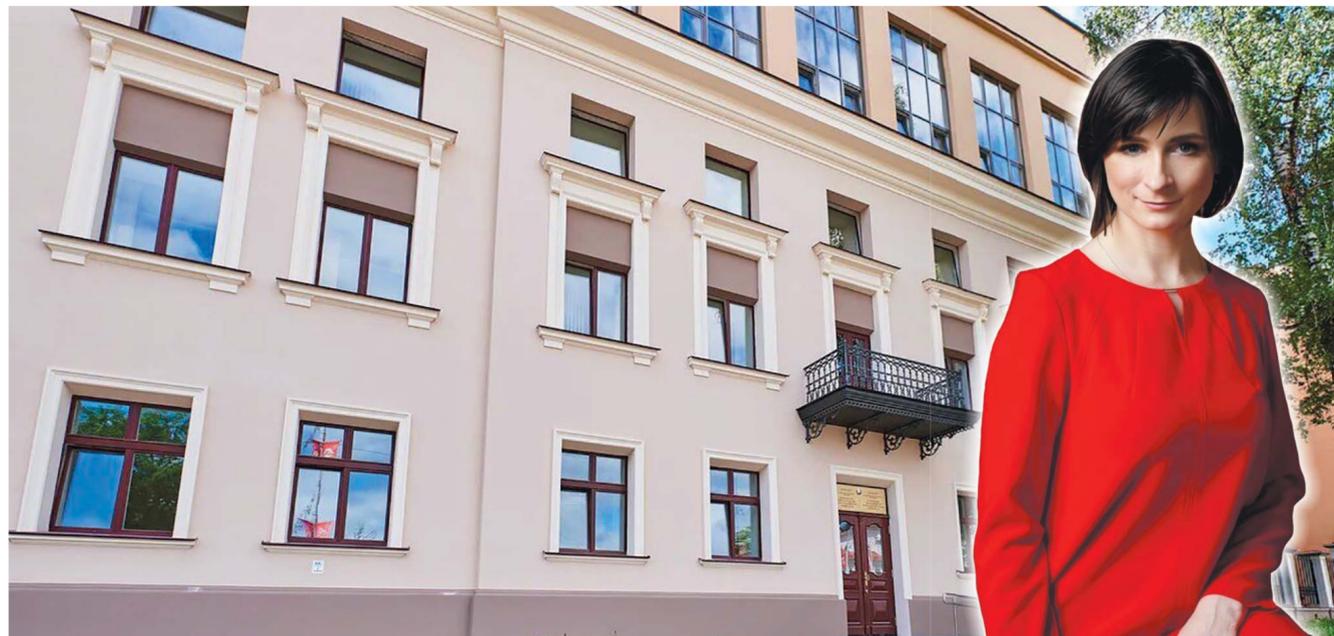
Цэнтральнай падзеяй свята стане пастаноўка, якая раскажа гісторыю гаспадара, які ўмее трымаць парадак у доме. Упершыню напярэдадні фэсту адбудзецца конкурс прафесіяналаў хлебпячэння з прысваеннем знака якасці. Найлепшыя вырабы прэзентуюць на адмысловай выставе.

Як паведаміла галоўны рэжысёр Вольга Багдановіч, займаюцца інтэрактыўна праграма дазволіць кожнаму госьцю адчуць сябе не проста глядачом, але і далучыцца да дзеі. Наведвальнікі чакае яшчэ адна навінка — “Гаспадар-шоу”. Там можна будзе пастраліць з лука, паспрабаваць сябе ў колцы дроў і распілчы бярвення ды іншыя гаспадарчыя справы.

Выставы “Бацькаўшчына” і “Матулін каравай” парадуюць духмянымі вырабамі з цеста. Сярод ядомых экспанатаў будуць макеты вядомых аб’ектаў, звязаных з дасягненнямі краіны і рэгіёна. Для маленькіх гасцей запрацяюць атракцыёны, разгорнуцца анімацыйна-гульнявыя пляцоўкі, адбудуцца фотасесіі і пенная дыскатэка.

У святочны дзень у Свіслачы пройдзе абласная выстава-конкурс “Ручнік як шлях жыцця”, кірмаш дэкаратыўна-прыкладнага творчасці, майстар-класы па пляценні з лавы і саломкі, па ткацтве, ганчарстве ды іншых рамяствах. Яркім фіналам стануць гала-канцэрт з выкананнем песні “Бацькава булка” і феерверк.

Наталія Кароціна

Мы выхоўваем патрыётаў

Распараджэннем Аляксандра Лукашэнка і зацверджана рашэнне савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Вялікая група навучэнцаў Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі ўзнагароджана прэміямі. Кіраўнік установы Наталія Кароціна пракаментавала поспех выхаванцаў і іх педагогаў.

— Уладальнікамі гранд-прэміі фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі з прысваеннем звання лаўрэата спецыяльнага фонду сталі двое навучэнцаў каледжа: скрыпач Уладзіслаў Баевіч і піяніст Данііл Лазарэнка. Яшчэ пяцёра нашых выхаванцаў атрымалі спецыяльныя прэміі. Гэта сведчанне таго, што мы на правільным шляху. Мы выхоўваем сапраўдных прафесіяналаў сваёй справы. Нашы падпечныя — самыя таленавітыя дзеці з усіх куткоў Беларусі. І яны гатовыя пацвярджаць высокі ўзровень айчынай музычнай адукацыі на розных конкурсных пляцоўках.

Уладзіслаў Баевіч

Данііл Лазарэнка

— Як часта вашы дзеці атрымліваюць узнагароды такога ўзроўню?

— Узнагароды фонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі нашы вучні атрымліваюць практычна кожны год. Мы гэтым вельмі ганарымся. Але сёлета ў гімназіі-каледжа сапраўдны рэкорд!

Важна адзначыць, што патрабаванні да кандыдатаў на такое заахвочванне вельмі высокія. Прэтэндэнты мусяць быць пераможцамі міжнародных конкурсаў, прычым такіх, што ўтрымліваюць некалькі адборачных тураў.

— Ва ўмовах ціску на нашу краіну колькасць міжнародных конкурсаў, у якіх нашы

юныя таленты могуць удзельнічаць, змянілася?

— Не. Змянілася іх геаграфія. Нашы хлопцы і дзяўчаты традыцыйна з задавальненнем удзельнічаюць у міжнародных конкурсах, якія праходзяць у Беларусі. Мы актыўна ездзім у Расійскую Федэрацыю. Там не толькі ўдзельнічаем у спаборніцтвах, але і гастролуем. Таксама адкрываем для сябе новыя пункты, пашыраем музычную прастору ў краінах СНД, у Кітаі і на Усходзе ў цэлым. І робім гэта паспяхова. Аб гэтым сведчыць рэкордная колькасць атрыманых сёлета прэміі прэзідэнцкага фонду.

— За кожным таленавітым дзіцем стаіць выбітны педагог. Што можна сказаць пра выкладчыкаў гімназіі-каледжа?

— Унікальны педагогічны калектыў ствараўся на працягу дзясяткаў гадоў. Яго касыяк — нашы ж выпускнікі. Гэта неаб'якавая людзі, з самага дзяцінства звязаныя з гімназіяй-каледжам. Пабудаваўшы выдатную музычную кар'еру, яны вяртаюцца сюды на выкладчыцкую працу, каб перадаваць веды і досвед новым пакаленням. І дапамагаюць школе захоўваць высокі ўзровень і ўнікальныя традыцыі.

Трэба адзначыць велізарную прафэрыянтальную працу, якую праводзяць нашы выкладчыкі. Яны э-

дзяць з майстар-класамі па гарадах Беларусі. Дзеляцца сакрэтамі майстэрства і запрашаюць дзяцей на навучанне. Колькасць такіх камандзіровак пастаянна павялічваецца. Таму дарэчы падзякаваць усім нашым выкладчыкам за невычэрпнае жаданне тварыць і развіваць музычную адукацыю ў Рэспубліцы Беларусь.

Сярод прафэрыянтальных мерапрыемстваў мінулага навучальнага года варта вылучыць два. Гэта “Вясновыя сустрэчы”, калі больш за 40 самых таленавітых юных піяністаў з усёй краіны прыехалі да нас на своеасаблівы дзень адчыненых дзвярэй. Яны выступілі ў вялікай зале каледжа, атрымалі майстар-класы ад нашых педагогаў.

Вядома ж, трэба згадаць традыцыйнае мерапрыемства “Спяваюць хлопчыкі” — унікальны конкурс, які ладзіць пралетна-чыкава камісія вакальна-харэаграфічна-харавага дысцыпліны і аркестравага дырыжыравання. Іх спеваў — унікальная з'ява, традыцыя якой мы беражліва захоўваем. Хлопцы, якія ў будучыні становяцца лаўрэатамі самых прэстыжных конкурсаў, мэтанакіравана прыходзяць да нас, каб стаць часткай знакамітага хору хлопчыкаў і юнакоў імя Ігара Андрэевіча Жураўленкі.

— Цяпер у самым разгары прыемнай кампаніі. Як яна праходзіць у вашай установе?

— Асабліваць нашай установы ў тым, што мы ахопліваем поўны цыкл адукацыі і працуем на ўсіх ступенях. Ад пачатковай школы да каледжа. Цікаваць да паступлення ў гімназію влізняе. Набор завяршыўся ў ліпені. Было шмат жападных паступіц, але трэба разумець, што мы прымаем не проста таленавітых, а ўнікальна адораных дзяцей. Такіх, чый патэнцыял цалкам раскрыецца менавіта тут. Зараз завяршаецца ўступная кампанія ў каледж. Набіраем сёлета 40 чалавек. І з нецярпеннем чакаем сустрэчы з новымі таленавітымі малаліцамі.

Мы адкрытыя для ўсіх. Самае галоўнае — годны ўзровень музычнай падрыхтоўкі. Каб вучыцца ў нас, трэба валодаць пэўнымі ведамі, уманнямі і кампетэнцыямі.

Што тычыцца нашых выпускнікоў, то ўступная кампанія ў вышэйшых навучальных установах яшчэ не завершана. Яе вынікі падвядуць канчаткова да верасня. Тады стане зразумела, хто куды пойдзе па шляху заканчэння каледжа. Не выключана, што хтосьці паедзе працаваць па размеркаванні. Але абсалютная большасць мае намер працягваць сваё развіццё ў вышэйшых навучальных установах Беларусі. Мы выхоўваем годных грамадзян, сапраўдных патрыётаў!

Віктар ГАУРЫШ

Кожная секунда на сцэне — асалода

Цікаваць да народных харавых спеваў з'явілася ў 20-гадовай Ірыны Грыпч яшчэ ў дзяцінстве. Азы яна спасцігала ў Брэсцкім дзяржаўным музычным каледжы, а цяпер адточвае майстэрства ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі культуры і мастацтваў. Летась дзяўчына атрымала дыплом I ступені ў намінацыі “Спадчына. Салісты” на творчым радыёконкурсе “Маладыя таленты Беларусі”, а пазней была адзначана спецыяльнай прэміяй спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Пра захапленне народнай музыкай і шлях на вялікую сцэну Ірына расказала ў інтэрв'ю “К”.

— Калі і як адбылося ваша першае знаёмства са светам музыкі?

— У шэсць гадоў стала наведваць адмысловы факультатыв у школе. Там адкрыла для сябе сальфеджы, пачала асвойваць скрыпку. З трэцяга класа стала ўдзельніцай школьнага хору “Салавейка”. Менавіта гэты калектыў падарыў першы вопыт выступленняў і конкурснай дзейнасці.

— Пасля вы паступілі ў Брэсцкі дзяржаўны музычны каледж імя Рыгора Шырмы. Чаму выбралі гэтую навучальную ўстанову?

— Спачатку я планавала скончыць 11 класаў і пачаць шлях у акцёрскай сферы, але воляй выпадку аказалася на праслухоўванні ў музычным каледжы — і паспяхова здала ўступныя іспыты на спецыяльнасць “дырыжыраванне (народны хор)”. Пазней зразу-мела, што не памылілася: менавіта ў гэтым месцы ўзбагаціла сваю базу, пашырыла веды, нават навучылася танцаваць. А падчас практыкі давялося нават паспрабаваць сябе ў ролі педагога. Навучанне ў ка-

леджы пайшло мне толькі на карысць. Пераступваючы парог універсітэта як абітурыентка, я пачувалася ўпэўнена.

— Цяпер вы студэнтка факультэта музычнага і харэаграфічнага мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Якія магчымасці адкрыліся перад вамі?

— Я мэтанакіравана паступала ў гэтую навучальную ўстанову. Выбарам цалкам задаволеная. Хачу падзякаваць загадчыцы нашай кафедры, кіраўніцы вакальна-харэаграфічнага ансамбля “Валачобнікі” Людміле Леанідаўне Ражковай. Яна разумее, як правільна арганізаваць працу вучняў, заўсёды гатовая даць важную параду. Канцэртмайстар па дырыжыраванні Інга Уладзіміраўна Селіна беражліва дапамагае алішчыць правільны кірунак. Асобнай падзякі заслугоўвае выкладчык вакалу Павел Уладзіміравіч Юхновіч. Дзякуючы яму я пачала глыбей разумець, як выбудоўваецца пазіцыя пры спевах. Акрамя таго, у навучанні майстар надае вялікую ўвагу эмацыянальнай сферы і самапра-зентацыі артыста.

Вывучаць і зберагаць народную музыку надзвычай важна, бо яна нясе ў сабе пэўны код народа. Нашы продкі заўсёды вялі сваю дзейнасць — і працавалі, і святкавалі — разам са спевамі.

— Вы выступаеце не толькі сольна, але і разам з вакальна-харэаграфічным ансамблем “Валачобнікі”...

— У гэты калектыў я прыйшла ў 2022 годзе. У ансамблі пачуваюся ўпэўнена, таму што зараджаюся падтрымкай і энергетыкай калег. Нам пашчасціла выступаць на буйных рэспубліканскіх мерапрыемствах. Напрыклад, сёлета спявалі на цырымоніі ўручэння прэміі “За духоўнае адраджэнне” ў Палацы Рэспублікі. Нашы справядзачныя канцэрты заўсёды праходзяць з аншлагами, на ўра. Моцна стараемся, праз творчасць дзелімся з гледачамі часцінкай душы. Для мяне кожная секунда на сцэне — сапраўднае асалода і вялікае свята.

— Вы выбралі такі кірунак, як народная музыка. Наколькі ён папулярны ў наш час?

— Вывучаць і зберагаць народную музыку надзвычай важна, бо яна нясе ў сабе пэўны код народа. Нашы продкі заўсёды вялі сваю дзейнасць — і працавалі, і святкавалі — разам са спевамі. Яны давалі сілы рухацца далей, дапамагалі выказаць радасць. Прыемна, што беларуская народная творчасць зараз перажывае новы этап і становіцца больш папулярнай.

— Летась вы заваявалі дыплом I ступені на рэспубліканскім творчым радыёконкурсе “Маладыя таленты Беларусі”. Як прыйшла ідэя паўдзельнічаць і як адбылася спаборніцтва на вашым станаўленні?

— Прапаноўва паступіла ад майго педагога Людмілы Іванаўны Халупавай, якая прыйшла са мной усе тры конкурсныя этапы. Падзея аказалася досыць хваляючай, бо я ўпершыню прымала ўдзел у такім буйным спаборніцтве. Няпростым выдаўся трэці тур: з-за накладак з часам для разграву была літаральна хвіліна. Так атрымалася, што яшчэ адна выканаўца спявала такую ж кампазіцыю, як і я. Нягледзячы на ўсё гэта, члены журы высока ацанілі маё выступленне.

Настасся ЮРКЕВІЧ
Фота з архіва герані

МОЛАДЁЖНЫЙ
ТЭА
ЭСТРАДЫ

estrada.by

Творчы марафон памяці

Пра што не забудзе Беларусь: 38 сустрэч, якія нікога не пакінулі абыякавымі

На працягу трох месяцаў — з 26 сакавіка па 25 чэрвеня — у Беларусі праходзіла агульнарэспубліканская акцыя “Разам з мастацтвам”, прымеркаваная да святкавання 80-й гадавіны вызвалення нашай рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Арганізатары маштабнага праекта, які ахапіў усе рэгіёны краіны, — Міністэрства культуры і Маладзёжны тэатр эстрады. Удзельнікі наведалі дзясяткі населеных пунктаў, дзе правялі 38 дыялогавых пляцовак.

РАСПАВЯДАЛІ ІНШЫМ, АДУКОЎВАЛІСЯ САМІ

— Гэты год для нас вельмі значны: во сем дзесяцігоддзю таму Беларусь была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Вельмі хацелася не толькі адзначыць гэтую найважнейшую падзею непасрэдна 3 ліпеня, у Дзень Незалежнасці, але і ўспомніць сваіх продкаў-герояў і праз іх гісторыі данесці да жыхароў розных куткоў рэспублікі вывераную інфармацыю аб тым, што адбывалася ў гады Вялікай Айчыннай вайны, — расказала вядучы спецыяліст па маркетынгу і сувязях з грамадскасцю Маладзёжнага тэатра эстрады Валерыя Краўцова. — У акцыі была задзейнічана вялікая колькасць артыстаў — і нашага тэатра, і запрошаныя зоркі беларускай эстрады: арт-група “Беларусы”, гурт “Аўра”, Руслан Берасоўскі, знакамітыя танцавальныя калектывы і многія іншыя выканаўцы.

Удзельнікі акцыі наведалі брацкія магілы, манументы і памятныя мясціны, звязаныя з падзеямі Вялікай Айчыннай вайны. Ускладалі кветкі і застывалі ў хвіліне маўчання, аддаючы даніну памяці героям і загінулым у гады ліхалецця. Сустрэліся з мясцовымі жыхарамі, слухалі іхнія апавяданні. Знаёміліся з фотаархівамі, вывучалі дакументы.

— Нас неверагодна ўразіла, наколькі значным быў уклад у агульную справу Вялікай Перамогі жыхароў як буйных гарадоў Беларусі, так і невялікіх вёсачак. Такім чынам атрымалася, што мы расказвалі пра ваенны перыяд і ў той жа час самі насычаліся новымі ведамі, — падзяліліся артысты.

САПРАЎДНЫЯ КАШТОЎНАСЦІ

— Мы ставілі перад сабой задачу, каб дакладныя факты аб мінулай вайне, аб трагедыі і аб гераізме беларускага народа даведалася як мага больш жыхароў нашай рэспублікі, — растлумачыў дырэктар Маладзёжнага тэатра эстрады Сяргей Мядзведзеў. — І дзе б ні выступалі — ці ў сталічнай ВНУ, ці ў сельскай школе, — усюды ўдавалася хутка ўстанавіць цёплыя, даверлівыя адносіны з аўдыторыяй.

Акцыя ахапіла ўсю краіну, яе удзельнікі наведалі пляцоўкі ў розных раёнах Беларусі. У прыватнасці, мерапрыемствы прайшлі ў Лёзна (фота 1), Буда-Кашалёве (фота 2), вайсковай часці №3214 (фота 3), Маладзёжне (фота 4), Мінску (фота 5), Вілейцы (фота 6), Глуску (фота 7), Пружанах (фота 8), Жылчых (фота 9), Мар’інай Горцы (фота 10).

Наш дом — наша краіна

Незвычайнымі па фармаце і вельмі эмацыянальнымі былі дыялогавыя пляцоўкі, якія прайшлі ў Мінску і Астраўцы, Ашмянах і Клічаве, Бабруйску і Бялынічах, Пінску, Оршы, Століне, Пружанах і ў іншых населеных пунктах краіны.

...Артыст спявае пра вайну. Аб салдаце ў стаптаных ботах. Аб доўгай дарозе ўдалечыні ад дому. Аб тым, як свішчуць кулі каля скроні і рвуцца, аглушаючы, снарады. Як падае мёртвым найлепшы сябар — нібы зрэзаны колас. Музыка ўскліпае. Звініць тонкай скрыпачнай струнай. Абрываецца. У зале цішыня — кранула за жывое. А потым гучыць патаемнае: гісторыя пра герояў сям’і. Малюнак яркі, эмоцый шчыры. Гледачы паглыбляюцца ў мінулае, якое ўжо не забыць.

Сямейных гісторый аб ваенным часе артысты расказалі нямаля. І кожная стала каштоўнай не толькі для родных і блізкіх. Так перадаецца гістарычная памяць. Ёй нельга здраджваць. Яна — боль зямлі беларускай. Яна — слава народа.

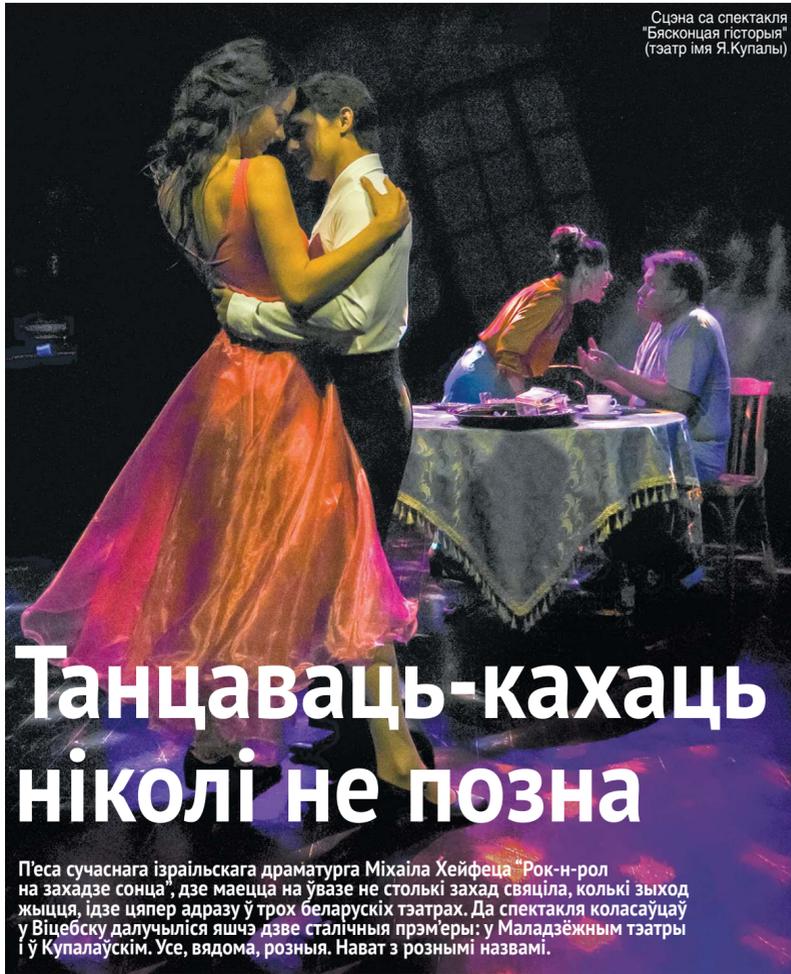
Алена Грышанавыя з баянарам гаварыла пра свайго дзядулю, баявога афіцэра, які камандаваў сапёрным батальёнам, прайшоў усю вайну і вярнуўся дадому з узнагародамі, у тым ліку з ордэнамі Айчыннай вайны і Чырвонай Зоркі, медалямі “За баявыя заслугі” і “За ўзяцце Берліна”. Артыстка падкрэсліла: жыць пад чыстым небам — шчасце, і наша задача — захаваць мірнае жыццё.

Аляксандр Сухараў апавядаў пра франтавое каханне сваіх дзядулі і бабулі. Ён быў зенітчыкам, яна — кіроўцам грузавіка, на якім падвозіла боепрыпасы. Абое бывалі на валаску ад гібелі. Дзядулі снарадам адарвала частку вуха, але жывы застаўся — ці анёл выратаваў, ці каханне, хто зараз скажа...

Сям’ю дзядулі Яўгена Ермалковіча падчас акупацыі сагналі ў Германію. Нямецкія дзеці ставіліся да паднявольных вельмі дрэнна, крыўдзілі, абзываліся, білі. І ён, маленькі, насіў з сабой ножык — у надзеі абараніцца. Як гэта страшна, калі шасцігадовае дзіця вымушана змагацца за жыццё ў чужой краіне, куды яно трапіла не па сваёй волі... “Беражыце мір і будзьце дабрэйшымі”, — звярнуўся да моладзі артыст.

Калі пачалася вайна, дзядуля Шырмурада Чарыева, якога глядач ведае пад сцэнічным псеўданімам Шыржыў на сваёй этнічнай радзіме, у Туркменістане. Ваяваў у партызанскім атрадзе на Каўказе. У мірны час дапамагаў аднаўляць разбураную інфраструктуру. А бабуля ўсю вайну самааддана працавала ў тыле — шыла для савецкіх байцоў цёплае адзенне, за што была ўдастоена медаля. Артыст упэўнены: дзяцей трэба вучыць з дзяцінства, што ў нас ёсць маці — гэта наша Радзіма, у нас ёсць дом — гэта наша краіна, у нас ёсць сям’я — гэта наша нацыя. І мы павінны шанаваць усё, што маем.

Балалаечнік Аляксандр Варанішча са сваім дзедкам-франтавіком ні разу не бачыўся: той памёр за дзень да нараджэння ўнучка. Але хлопчыку не толькі дасталіся імя продка і знешняе падабенства: пералася любоў да мастацтва. Разведчык-сувязіст усю вайну, да бамага Берліна, не расставіўся з музычным інструментам. На прывалах падчас працяглых маршаў і ў рэдкія хвіліны прарэдых паміж баямі збіраў каля сябе сяброў-таварышаў. Садзіліся шчыльна, кольцам, а ён расцягваў мякі. І кожны думаў і марыў аб нечым сваім...

Танцаваць-кахаць ніколі не позна

П'еса сучаснага ізраільскага драматурга Міхаіла Хейфеца "Рок-н-рол на захадзе сонца", дзе маецца на ўвазе не столькі захад свяціла, колькі зыход жыцця, ідзе цяпер адразу ў трох беларускіх тэатрах. Да спектакля коласавы ў Віцебску далучыліся яшчэ дзве сталічныя прэміеры: у Маладзёжным тэатры і ў Купалаўскім. Усе, вядома, розныя. Нават з рознымі назвамі.

Яднае спектаклі хіба тое, што да цэнтральнай пары сталі да герояў далучаюцца моладзь, якая спраўна танчыць між сабойнімі сцэнамі. Але ж і танцы тыя паўсюль розныя, не абавязкова рок-н-рольныя, і роля такіх пластычна-харэаграфічных інтэрмедый — таксама.

"Асенні рок'n'roll", увадзены ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Якуба Коласа расійскім рэжысёрам Аляксандрам Долянікавым, захоўваецца ў рэпертуары камернай сцэны ўжо чатыры гады. Перакладзены на беларускую мову Васілём Ткачовым, ён атрымаўся папраўдзе беларускім. Больш за тое — адметна віцебскім.

Сцэнаграфія і касцюмы мастачкі і дызайнера Наталлі Лавіцкай-Ярмолавай, што славіцца сваім сюррэалістычным жывапісам, працягваюць традыцыі Казіміра Малевіча. На падмостках усталяваныя даволі ўмоўныя супрэматычныя фігуры музыкантаў, танцораў. Кружэлка сімвалізуе адкрытую сцэну эстрады, паўтараецца ў выглядзе дамскай сумачкі, капялюшыка герані. У строях — асіметрыя, зварот да геаметрычных абрысаў, чырвона-чорна-белай паліт-

ры. Непаразуменні герояў максімальна сцішаны-зладжаны, нідзе не доходзіць да адкрытага канфлікту, сваркі. Высвятленні адносін — максімальна інтэлігентныя, далікатныя, у поўным сэнсе слова памярковаўны, адпаведна беларускаму менталітэту.

Важным складнікам спектакля становіцца гульня — і ў яе прамым прызначэнні ў сцэне дня народзінаў, і ў абгульняльным філасофскім сэнсе. Таму пара маладых танцораў асацыюецца і з героямі тэатра масак (Арлекін і Каламбіна), у вусны якіх укладаюцца своеасаблівыя маралітэ. І з вядучымі, што аб'яўляюць серыі гэтага, як адзначана ў праграмцы, "міні-серыяла для мужчыны і жанчыны", папярэджаючы іх эпіграфамі. І з дарадчыкамі, што ўмешваюцца ў дзеянне і ў фінале старанна міраць герояў.

Сцэны названы серыямі ў п'есе, але яе тэкст значна скарачаны, мае і некаторыя іншыя карэкціроўкі. Рэплікі-эпіграфы, што раскрываюць сэнс наступнай сцэны-серыі, таксама ўнесены пастаноўшчыкамі. Напрыклад: "Калі не жадаеце сапсаваць з чалавекам адносін, не замінаеце яму хлусіць", "Самая лепшая сварка — тая, што не адбыва-

ся", "Бойся карову спераду, кая зладу, а дурня — з усіх бакоў".

Прэм'ера на камернай сцэне ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы — цалкам супрацьлеглая. Беларускамоўны пераклад, амаль без скарачэнняў п'есы, іншы — Аляксандр Гарбуновай. Рэжысёр Сяргей Кулікоўскі невыпадкова акрэсліў жанр як "меладраматычная камедыя" і

Святлана Гусарава, Аляксандр Пашкевіч ("Бясконая гісторыя", тэатр імя Я.Купалы)

Наталля Анішчанка, Юрый Шаланкоў ("Рок-н-рол на захадзе", Маладзёжны тэатр)

кардынальна змяніў назву — "Бясконая гісторыя". Бо рок-н-рол заменены на лаціна з перавагай пачуццёвага танга, хаця харэограф — тая ж самая Дзіяна Юрчанка з Віцебска. А маладзёжная пара (Марыя Аўтушка і Артур Цыцура) не толькі пазбаўлена ўсялякай іроніі і заваднага драйву, але і становіцца ўвасабленнем рамантычнай мары. У фінале такіх пар становіцца адразу тры, да іх далучаюцца, нарэшце, і цэнтральныя героі — Ён (Аляксандр Пашкевіч), у руках якога раней былі элементы нават народнага танца, і Яна (Святлана Гусарава).

У новым сезоне галоўныя ролі будуць выконваць таксама Уладзімір Рагаўцоў і Тамара Нікалаева-Ап'іэк. Таму спектакль, як абяцала апошня, набудзе больш драматычнае асэнне. Пакуль жа ў ім тон цалкам задае геранія, надзеленая тэмпераментам халерыка. У першых сцэнах яна адкрыта спакушае свайго абранніка, спачатку валёнка валёнкам. Калі не атрымае, ваецца, пачынае скандаляць. Чаму той нарэшце прачынаецца для каханья, застаецца загадкай чалавечай псіхалогіі. Хаця рэалістычная аснова задатая сцэнаграфіяй: мы бачым рэальныя прадметы мэблі дзвюх кватэр. Сімвалічным мастком між імі аказваецца круглы стол пасярэдзіне, што належыць быццам абодвум героям. Фінал жа канчаткова сыходзіць у вечнасць, бо стол алсоўваецца ўглыб, а на першым плане застаецца танец як бясконая жывіца рука.

Пастаноўка Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра пакінула і рускую мову, і назву п'есы — "Рок-н-рол на захадзе". Над спектаклем пачынаў працаваць былы галоўны рэжысёр Андрэй Гузія, а пасля яго сыходу з тэатра — Таццяна Аксёнікіна, прыстаючы да раней зробленай сцэнаграфіі Андрэя Меранкова. Галоўнай тэмай гэтай лірычнай камедыі становіцца пераўтварэнне гераніі з гэткай базарнай бабы ў жудасных гумавых ботах, цёпых незразумелага ўзросту, апрагнутай у абы-што, у прыгожую стыльную

жанчыну, якая натхняе абранніка. Пастаянныя змены яе сцэнічных строяў і пошкі самога стылю адзення як магі лепей падкрэсліваюць унутраны рост гераніі і адначасова абмалёўваюць дастаткова працяглы часавы прамежак дзеі — як мінімум некалькі месяцаў са зменай пораў года. Талент і неверагодная энергетыка заслужанай артысткі Беларусі Наталлі Анішчанка пастаянна трымаюць глядацкую ўвагу, вымушаюць не толькі нас, але і героя (Юрый Шаланкоў) вельмі дакладна прасочваць кожную мадуляцыю псіхалагічных адценняў.

Другая дзея тут пачынаецца са сцэны дня народзінаў, а не пасля яе, як у Купалаўскім. І гэта дадаткова абумоўлівае наяўнасць антракту ў аднаактовай п'есе. Бо калі першая дзея акцэнтна камізм сітуацый, дык другая падкрэслівае драму адзіноты. І завяршаецца кожны акт невяліччай сцэнай тэатра ценяў. Дарэчы, колькасць такіх фрагментаў можна было б павялічыць, скарыстаўшы эстэтыку нямога кіно і перакрываючы пластыкай змест папярэдняй серыі. Гэта магло б стаць дадаткам да інтэрмедый, дзе заўдзята танцуюць шасцёра маладых артыстаў — і парамі, і пасобку (харэограф — Яўген Лук'янаў).

Менавіта гэтым спектаклем Маладзёжны тэатр завяршыў сезон, прычым акурат 18 ліпеня — у дзень свайго алсоўваецца ўглыб, а на першым плане застаецца танец як бясконая жывіца рука. Маладосці — не ў сэнсе "молад-зелена", а з трывалым вектарам на маладзёжны рэпертуар і такіх ж маладзёжных па сваёй эстэтыцы пастаноўкі. Бо маладосць — сімвал пошукі і смелых здзісьненняў.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Пералівы крынічныя песень

Гісторыя народнага вакальнага ансамбля "Крынічанька" з Глускага раёна налічвае ўжо паўстагоддзя. У рэпертуары калектыву — старажытныя беларускія песні, кампазіцыі ў апрацоўках сучасных музыкантаў. Чым сёння жыве гурт, расказала кіраўніца Алена Матусевіч.

Алена Мікалаеўна ў калектыве з 2001-га. На пасадку хормайстра яна прыйшла па размеркаванні пасля заканчэння Магілёўскага вучылішча культуры. Ужо тады "Крынічаньку" ведалі не толькі ў раёне, але і за яго межамі. Вакалісты працавалі ў эстрадным і акадэмічным напрамках.

Малады спецыяліст з хваляваннем пачынала працу са знакамітым гуртом, што мае вялікі досвед выступленняў. Алена Мікалаеўна здавалася, што ёй няма чаму навучыць артыстаў. Маўляў, тыя ведаюць значна больш, чым учарашняя выпускніца, якая, да таго ж, вучылася па спецыяльнасці "народныя песні". Аднак усё атрымалася інакш. Пакрысе ўзялі новы курс. Ад старых песень не адмаўляліся, але паступова пераходзілі да народнай вакальнай музыкі. У рэпертуары з'яўлялася ўсё больш фальклорных матываў — у апрацоўцы і а капэла.

Яркія вакальныя дадзеныя, працаздольнасць, самааддача, захопленасць, актыўнасць — усё гэта стварае непаўторнае аблічча "Крынічанькі". У калектыве займаюцца восем чалавек ад 30 да 52 гадоў. Спяваюць як ра-

"Крынічанька" на Рэспубліканскім фестывалі народнай творчасці "Вясновы букет", 2023

ботнікі культуры, так і прадстаўнікі іншых прафесій. Прыкладам, выхавальнік дзіцячага садка і нават швацка. Большасць удзельнікаў — аматары. Далучыцца да гэтай кампаніі можа любы ахвотны. Галоўнае мець музычны слых і голас.

Першапачаткова гурт выступаў пад акампанемент баяна, але з прыходам новага спецыяліста Аляксандра Голуба з'явілася свая інструментальная група. Да баяна дадаліся цымбалы, балалайка, барабан, бас-балалайка.

Строі "Крынічанькі" — таксама плён сумеснай творчасці. Прыдумвалі ўсе разам. Першы камплект выкананы чырвона-зялёна-белым, у колерах, што сімвалізуюць Беларусь. Другі — сіне-белы. Такое спалучэнне ўмоўна абзначае часціню. Дый назва калектыву мае глыбокае значэнне. "Крынічанька" — гэта ключык, зусім маленькі ручай, які ніколі не спыняецца і пастаянна напаяўняецца свежай вадою. Так і калектыву — заўсёды ў пошуку, у рупнай працы па адраджэнні народных песень і бытавых танцаў.

Ансамбль пастаянна ўдзельнічае ў раённых мерапрыемствах. Дажынкі,

Купалле, Масленіца... У пачатку чэрвеня запусцілі чэлендж "Пра цябе, мая Глушычна" да 100-годдзя раёна. "Крынічанька" далучылася да іншыятывы сярод першых.

Летась калектыву выступілі на рэспубліканскім фестывалі-кірмашы народных рамёстваў "Вясновы букет" у Мінску, рэгіянальным фестывалі "Кліч над Вольсай" у Клічаве, абласным фестывалі-кірмашы "Дажынкі" ў Хоцімску. Самадзейныя артысты выконвалі свае творы нават на конкурсе "Частушкі бяспекі" Міністэрства па надзвычайных сітуацыях. Журы ашаніла намаганні дыпламам другой ступені.

У наступным годзе калектыву давядзецца пацвердзіць званне "народны". Артысты рыхтуюцца да алказнай падзеі. Акрамя таго, працуюць над новай праграмай да юбілею. Сёлета гурту 50. Мянляліся кіраўнікі, удзельнікі і акампаніатары, а "Крынічанька" ўсё гэтак жа працягвае спяваць і дарыць радасць людзям.

Ганна САКАЛОВА
Фота з архіва калектыву

Падчас інтэрв'ю з дзіцём вайны Вольгай Жолудзь

З першых вуснаў

Слоніўскі раённы цэнтр культуры, народнай творчасці і рамёстваў прэзентаваў зборнік "Вайну не сцерці з памяці". Выданне змяшчае гісторыі сямі апошніх сведак Вялікай Айчыннай — тых, у каго ліхалецце скрала дзяцінства.

Каштоўныя ўспаміны мясцовыя культурнікі сабралі ў рамках патрыятычнага праекта "Гісторыя, расказаная народам", прысвечанага 80-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Напярэдадні слаўнай даты спецыялісты наведлі людзей сталага веку з розных куткоў Слоніўскага раёна ды запісалі іх апаведы — пра голад і страх, страты і боль, што прынесла вайна.

Сярод герані праекта — Яніна і Ніна Ракуць з вёскі Ярушчы. Дзецьмі яны разам з сотнямі землякоў трапілі ў нямецкі лагер, дзе цяперлі невыносную працу ды ўсялякую нястачу на чужыне. Падобны лёс напаткаў Яніну Басяцкую з Сасноўкі, Вольгу Жолудзь з Варонічаў ды іншых жыхароў гэтага краю. Нягледзячы на паважны ўзрост, бабулі і дзядулі ў дэталі памятаюць тыя страшэнныя выпрабаванні і з усёй шчырасцю дзеляцца ўспамінамі з маладзёжымі.

Для культурнікаў жа сабраць і захаваць апаведы маленькіх сведак вайны было справай гонару. Мы не маем права забыць, праз якія цяжкасці прайшлі наша краіна, нашы людзі, — упэўненыя супрацоўнікі Слоніўскага раённага цэнтра культуры, народнай творчасці і рамёстваў.

Да Вішнёвай каралевы

Гасцей з розных куткоў Беларусі, а таксама сяброў з Расіі, Кітая, Азербайджана, Кона і Сербіі сабраў ХІІ Вішнёвы фестываль у Глыбокім.

На выставе кітайскіх вёраў, якая адкрылася ў мясцовым Цэнтры традыцыйнай культуры і народнай творчасці, былі прадстаўленыя каля 60 работ замежных студэнтаў, што навучаюцца ў мінскіх ВНУ. Аматараў актыўнага ладу жыцця чакаў інтэлектуальны квэст па гарадскім арыентаванні "Вішнёвая прыгода". Увечары на цэнтральнай плошчы адбыліся этна-вечарынка і дыска-катэка "Вішнёвыя рытмы", а таксама вогненнае шоу. На працягу дня ахвотныя маглі пакатацца па возеры на катамаранах ды лодках і наведваць выставу-кірмаш работ народных умельцаў "Вішнёвая базарная плошча".

Прадстаўнікі працоўных калектываў і чальцы самадзейных мастацкіх калектываў узялі ўдзел у конкурсе-догустачы варэння. Частаванне суправаджалася міні-спектаклямі і песнямі. Ацэньвала ж творчых кулінараў Вішнёвая каралева разам са сваёй сям'яй. Упрыгажэннем фэсту стала і Вішнёвае выселле. У яркі летні дзень шлоб урачыста зарэгістравалі Анжаліка Навуменка і Уладзіслаў Марушчак. Пярэсценкі ж ім паднесла сама Вішнёвая каралева.

На другі дзень свята прайшлі ўрачыстае свесце, парад галаўных убораў, галаканцэрт "Вішнёвая кветка сяброўства", спартыўныя спаборніцтвы, адкрыццё абласной выставы-конкурсу батлечных лялек "З запавятных дзіцячых сноў", забег смажожу "Абганяючы вецер — 2024", музычнае шоу гарманістаў, баяністаў і акардэаністаў, прэзентацыя агра-экскадзіб, канцэрт зорак Маладзёжнага тэатра эстрады і многае іншае. Падчас урачыстай цырымоніі закрыцця фестывалю адбыўся традыцыйны аўкцыён вішнёвых пірагоў.

Выстава “Памяць пакаленняў”, прыверкаваная да 80-годдзя вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, дзейнічае ў Музеі гісторыі горада Мінска. Праект падрыхтаваны сумесна з Беларуска-Сілавым музеем гісторыі Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь.

Падзеі вайны гадой не проста пакінулі след у памяці некалькіх пакаленняў, але і натхнілі мастакоў, якія бачылі разбуральны характар вайны на свае вочы, захаваў трагічныя і гераічныя старонкі той пары ў сваіх творах. У Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага прадстаўлены карціны класікаў беларускага жывапісу.

ЛЁСЫ ТВОРЦАЎ У АГНІ ВАЙНЫ

Ліхалецце непасрэдна адбілася ў біяграфіях многіх айчынных твораў. Абрам Кріль дайшоў да Берліна фотакарэспандэнтам і карыкатурыстам франтавой газеты, быў узнагароджаны медалямі “За адвагу” і “За баявыя заслугі”. Сям’я мастака, якая засталася на акупаванай тэрыторыі, загінула ў мінскім гета. З канца 1940-х Абрам Кріль працаваў галоўным мастаком Музея Вялікай Айчыннай вайны, быў аўтарам яго першай экспазіцыі, а ў 1970-я — намеснікам дырэктара музея па мастацкай частцы.

Павел Масленіка ваяваў на Заходнім і Паўночна-Заходнім франтах, удзельнічаў у разгроме гітлераўскай вайскаў пад Масквой, у 1943 годзе быў узнагароджаны медалём “За абарону Масквы”.

Натан Вораню пасле падрыхтоўкі ў артылерыйскім вучылішчы ў Кастрэме камандаваў артылерыйскай батарэяй, а пасля ўзводам разведкі, неаднойчы быў паранены, на некаторы час страціў зрок.

Іосіф Белановіч, узнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі і Айчыннай вайны II ступені, значную частку сваёй творчасці прысвяціў подзвігу абаронцаў Брэсцкай крэпасці.

Фёдар Бараноўскі ўдзельнічаў у штурме Кёнігсберга, у выніку ранення страціў сых, быў узнагароджаны медалём “За адвагу”.

Іван Стасевіч з першых дзён акупацыі выконваў даручэнні партызан, а ўлетку 1943 года зрабіў байцом атрада імя С.М. Кірава брыгады імя М.В. Фрунзэ. Чатырнаццацігадовым падлеткам разам з разведчыкамі халзіў на заданні, быў сувязным. Пасля злучэння народных месціцаў з часцямі Чырвонай арміі юны

“Слава палеглым героям”, Заір Азгур

Адлюстраванне подзвігу

“Вызваленне Мінска”, Фёдар Бараноўскі

“Плошча Перамогі”, Людвіг Асецкі

“Партызаны, партызаны...”, Янка Купала, Іван Стасевіч

партызан быў залічаны ў склад воінскага аўтамабільна-дарожнага палка 1-га Беларускага фронту і прайшоў нялёгкай шлях ад Старых Дарог да Берліна, удзельнічаў у Берлінскай аперацыі і фарсіраванні Віслы, распісаўся на сценах рэйхстага, быў узнагароджаны медалём “Партызану Айчыннай вайны” II ступені і ганаровай граматай ЦК УЛКСМ за падрыхтоўку на фронце нагляднай агітацыі.

Мікалай Назарчук пасля вызвалення Ельскага раёна ў студзені 1944 года быў накіраваны на арганізаваныя ў Мазыры курсы размінёраў і з сакавіка 1944-га на працягу васьмі месяцаў удзельнічаў у абшчэкоджанні мін і снарадаў на месцах нялаўных баёў, за што быў прадстаўлены да дзяржаўнай узнагароды. Напрыканцы 1944-га будучы мастак быў прызваны ў шэрагі Чырво-

най арміі, і канец Вялікай Айчыннай сустрэў у артылерыйскім палку. Удзельнікам вайны былі таксама Рыгор Віткоўскі, Мікалай Залозны, Аляксандр Казлоўскі, Сяргей Раманаў і Мікалай Федарэнка.

ЖЫВАПІС І ІНТЭРАКТЫЎ

У экспазіцыі вылучана некалькі тэматычных раздзелаў. Шматфігурныя кампазіцыі апавядаюць пра будні

супрацьстаяння акупантам: мабілізацыю, зацятыя баі, першыя раненні, партызанскую барацьбу. Цяжасці і ахвяры ваеннага часу змяняюцца ўрачыстасцю Перамогі, спакоем мірнага часу, але таксама і трагічнымі наступствамі: смуткам і слязінамі маці, якія страцілі сыноў, успамінамі пастарэлых вэтэранаў.

Акрамя жывапісных рэліефаў, на выставе прадстаўлена гіпсавая мадэль галерэі “Слава палеглым

героям” з фондаў Мемарыяльнага музея-майстэрні З.І. Азгура, створанага скульптарам для Манумента Перамогі — слаўтасці Мінска, што ўвечкавечыла подзвіг беларускага народа ў Вялікай Айчыннай.

Наведвальнікі выставы таксама маюць магчымасць азнаёміцца з інтэрактыўнай картай нашай сталіцы, на якой адзначаны найважнейшыя мясціны дзейнасці Мінскага падполля, вуліцы, названыя ў гонар удзельнікаў вайны, найбуйнейшыя мемарыялы і помнікі. Акрамя таго, на выставе дэманструюцца відэаматэрыялы аб вызваленні Мінска і пасляваенным аднаўленні горада.

ГРАФІКА І АРХЕАЛОГІЯ

Другая частка экспазіцыі прадстаўлена ў выставачных залах музея на Ракаўскай вуліцы, 17. Тут можна пабачыць графічныя работы Людвіга Асецкага, Уладзіміра Басальгі, Рыгора Віткоўскага, Ібрагіма Гембіцкага, Сямёна Геруса, Івана Прадасені, Сяргея Раманава, Анатоля Тычыны і народнага мастака Беларусі Васіля Шаранговіча. У творах закрэпленыя тэмы партызанскага і падпольнага руху, пасляваеннага адраджэння і ўвечкавення памяці аб Вялікай Айчыннай вайне ў Мінску.

Побач у вітрынах змешчаны матэрыяльныя сведчання падзей, звязаных са знішчэннем гітлераўцамі мірнага жыхарства падчас акупацыі. Гэта прадметы, знойдзеныя на тэрыторыі мінскага гета, якія паходзяць з калекцыі музея Мінскага дзяржаўнага каледжа будаўніцтва імя У.Г. Карменскага: труба, друкарка і фрагмент Торы. Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі прадставіў на выставе прадметы побыту, выяўленыя падчас археалагічных даследаванняў ва ўрочышчы Благаўшчына, дзе знішчалі вязняў лагера смерці ў Малым Трасцяніцы і яўрэйў, дэпартаваных з краін Еўропы.

Тэма вызвалення Беларусі і яе сталіцы раскрыта таксама праз стэндавую экспазіцыю аб аперацыі “Баграціён” з Дзяржаўнага музея гісторыі Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь. Планы, схемы, фатаграфіі і дакументы суправаджаюцца тэкставымі каментарыямі і дапамагаюць зразумець маштаб і значэнне аперацыі ў гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Выстава будзе працаваць да 1 верасня.

Антон РУДАК
Фота аўтара

Тысячагадовы шлях літаратуры

У Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры адкрыліся тры новыя залы пастаяннай экспазіцыі, якая распавядае пра беларускае пісьменства XI—XIX стагоддзяў.

Дырэктар установы Сяргей Усік падкрэсліў, што доўгі час музей не меў сталай экспазіцыі, а сёння яго супрацоўнікі робяць усё захады для яе стварэння на належным узроўні — такім чынам, каб адлюстравалі ўсе перыяды станаўлення і развіцця айчыннай літаратуры. Новыя залы, работа над напаўненнем якіх ішла на працягу некалькіх гадоў, распачынаюць гэты расповед.

ПЕРШЫЯ КРЫНІЦЫ ВЕДАЎ

Як распавяла начальнік навукова-асветніцкага аддзела музея Вялянціна Кароткіна, літаратурная творчасць на нашых землях прайшла амаль тысячагадовы шлях развіцця, пачынаючы з вытокаў старабеларускага пісьменства. У вітрынах першай залы можна пабачыць археалагічныя знаходкі, такія як вырабы з каменю альбо металу з разнастайнымі пазнакамі — яшчэ да з’яўлення кірылічнага пісьма выкарыстоўвалі рунічныя знакі. Аднымі з найстарэйшых нашых помнікаў пісьменства таксама з’яўляюцца берасцяныя граматы, на якіх рабіліся запісы, што змяшчаюць цікавыя звесткі аб паўсядзённым жыцці нашых продкаў у Сярэднявеччы.

У гэты перыяд на тэрыторыі Беларусі ўзнікла цэлы шэраг цэнтраў асветы. Майстэрні па перапісанні кніг адкрываюць такія слаўтасці дзеячы свайго часу, як ігумення Спасакага манастыра Ефрасінія Полацкая і епіскап Кірыла Тураўскі, якія пазней з’явіліся асветніцкаю дзейнасцю былі далучаны царквой да ліку святых. Жыццё Еўфрасініі Полацкай таксама лічыцца адным з першых у нашым рэгіёне помнікаў агіяграфічнай літаратуры, то-бок твораў, якія распавядаюць пра жыццёвы шлях святых.

РАЗНАСТАЙНАСЦЬ ТРАДЫЦЫЙ

З уваходжаннем нашых земляў у склад Вялікага Княства Літоўскага, разам з мясцовымі цэнтрамі кнігапісання і летапісання вялікую ролю ў развіцці пісьменства на агульнадзяржаўным узроўні пачынае адыгрываць велікакняжацкая канцэлярыя, якая кіравала ўсёй справольчай сферай. Таксама пры ёй захоўваліся летапісы, прывіліі і зводзі законаў. У пачатку XVI стагоддзя распачынаецца эра беларускага кнігадрукавання, запатчаванага Франціскам Скарынам, які пачаў друкаваць кнігі Бібліі ў адаптацыі да тагачаснай старабеларускай мовы. Яго справу ў папулярнасці хрысціянскай літаратуры на сваёй мове працягнулі Сымон Будны і Васіль Цяпінскі, па ўсёй краіне ўзніклі ўсё новыя і новыя цэнтры кнігадрукавання.

Зрэшты, тагачасная беларуская літаратура была шматмоўнай і выходзіла таксама на замежную аўдыторыю — так, напрыклад, адным з найбольш алметных узораў пазіі Вялянціна Княства Літоўскага XVI стагоддзя, што зрабіўся выдатнай крыніцай звестак аб нормах і звычаях нашых продкаў, была паэма Міколы Гусоўскага “Песня пра зубра”, напісаная на лашыне і выдзена ў Рыме ў 1523 годзе. Развілася ў ВКЛ таксама пісьменства яўрэйў і татар, якія з’явіліся на нашых землях яшчэ ў часы Вітаўта Вялікага, у XV стагоддзі.

АД РЭНЕСАНСУ ДА БАРОКА

Значную ролю ў фарміраванні беларускага пісьменства XVI—XVII стагоддзяў таксама адыгралі рух за рэфармацыю каталіцкага касцёла

і ідэя аб неабходнасці заключэння царкоўнай уніі між каталікамі і праваслаўнымі. Разам з тым захоўваць і развіваць свае традыцыі дапамагалі праваслаўныя царкоўныя брацтвы: пры іх існавалі ўласныя школы і друкарні. Выкладчыкамі брацкіх школ былі Лаўрэнцій Зізаний, Мялеш Смарыцкі і Спірыдон Собаль, якія выступілі аўтарамі падручнікаў царкоўнаславянскай граматыкі. Не адставалі ў сферы асветы і каталіцкія ордэны, сярэд і першае месца займалі езуіты — у Полацку ў 1579 годзе яны заснавалі акадэмію, што зрабілася першай вышэйшай навучальнай установай на тэрыторыі сучаснай Беларусі.

На тле міжканфесійных супярэчнасцей важную ролю пачынае адыгрываць палемічная літаратура, але побач з ёй з’яўляюцца і творы новых жанраў — прыватныя дзённікі, сямейныя хронікі, сатырычныя, парадыйныя ды гумарыстычныя творы, а таксама панегірычная, героіка-эпічная і духоўная паэзія. Найлепшым узорам апошняй з’яўляецца творчасць Сімяона Полацкага, які, працуючы ў Маскве, аказаў вялікі ўплыў на станаўленне рускай літаратуры. А надыход XVIII стагоддзя адзначаецца ўзнікненнем прафесійных тэатраў, што з’яўляюцца ў Нясвіжы, Слоніме, Гродне, Ружанях і Шклове пры дварах мясцовых магнатаў, якія часта выступалі і аўтарамі рэпертуару, як Міхаіл Казімір Агінскі і Францішка Уршуля Радзівіл.

ВЯРТАННЕ ДА ВЫТОКАЎ

У XIX стагоддзі, якое беларускія землі сустрэлі ўжо ў складзе Расійскай імперыі, адзначалася ўзрастанне цікавасці да фальклору, да яка перад-

усім звярталіся творцы з кола філматы і філарэтаў. Да палобных матываў схіляўся ў сваёй творчасці і значна старэйшы пісьменнік Ян Баршчэўскі, а вось Уладзіслаў Сыракомля грунтаваўся ў большай ступені на рэаліях айчыннай мінуўшчыны. Калі ўсе гэтыя творцы, чэрпаючы натхненне ў беларускай гісторыі і культуры, пісалі ўсё ж на польскай мове, то іх наступнікі Францішак Багушэвіч і Янка Лучына (Ян Неслухоўскі) ужо звярталіся да свайго чытача па-беларуску, перайшоўшы ад рамантызму да рэалізму і асветлення праблем існавання і духоўнага адраджэння народа.

Новая экспазіцыя літаратурнага музея, безумоўна, уяўляе сабой разгорнутую панараму станаўлення і развіцця беларускага пісьменства. Застаецца пажадаць поспехаў у працы над працягам гэтай стужкі часу.

Антон РУДАК
Фота аўтара

Ідзе падпіска

Газета “Культура”	Часопіс “Мастацтва”
Індывідуальны 63875 1 мес. – 15,43 руб.	Індывідуальны 74958 1 мес. – 20,84 руб.
Ведамасны 638752 1 мес. – 25,04 руб.	Ведамасны 749582 1 мес. – 40,84 руб.
Ільготны (для юрыдычных асоб, якія афармляюць падпіску на адрас свайго супрацоўніка і пенсіянераў) 63879 1 мес. – 17,38 руб.	Ільготны (для юрыдычных асоб, якія афармляюць падпіску на адрас свайго супрацоўніка і пенсіянераў) 74986 1 мес. – 22,97 руб.
Газета “Культура” + часопіс “Мастацтва” (камплект)	
Індывідуальны 63874 1 мес. – 33,02 руб.	Ведамасны 638742 1 мес. – 59,76 руб.

(Заканчэнне. Пачатак у “К” № 29—30, 2024)

Вуліца Дługa, Варшава. Бернард Белота, 1777. На ёй была майстэрня пералётчыка Вінгелма Крайча

Таямніцы старой партытуры

Мы працягваем знаёміць чытачоў з гісторыяй адной з самых таямнічых опер, якая яшчэ вельмі доўгі час будзе цікавіць даследчыкаў.

Ад першай згадкі ў 1820 годзе да 1925-га опера лічылася ананімнай. Пазней гісторык тэатра Людвік Бярнацкі назваў яе аўтарамі Людвіка Дмушэўскага (лібрэта) і Яна Голанда (музыка). Неўзабаве лібрэта было прыпісана Мацею Радзівілу, але аб гэтым усе хутка забыліся. Дмушэўскага таксама выкраслілі. Голанд жа, узяўшы вышыню, на ёй застаецца і па сёння. Вось толькі адзіны доказ таму — рукапіс партытуры, на якім нехта, верагодна ў XX стагоддзі, алоўкам напісаў імя кампазітара.

ЦУДЫ ЗДАРАЮЦЦА!

Пачнём з рукапісу партытуры, які цудам ацалеў у часы Другой сусветнай вайны. У налёпку на вокладцы ўпісаны назвы оперы “Cudzy majątek nikomu nie służy”, а паверх пастаўлены штамп “BIBLIOTEKA MUZYCZNA TEATRÓW m.st. WARSZAWY”. Ёсць і нанесены каляровым алоўкам нумар. На тытульным аркушы — назва оперы (напісаны атранмантам), імя *Holland Jan* (іншай рукой і простым алоўкам). Маюцца тры штампы. Яны і дазваляюць прасачыць шлях рукапісу ў часе і прасторы.

Найбольш старой пячатка — “DYREKCYJA TEATROW”. У 1810 г. дэкрэтам варшаўскага князя Фрыдэрыка Аўгуста I была паклікана да жыцця Ура-

давая дырэкцыя тэатраў (а пры ёй і Музычная бібліятэка варшаўскіх музычных тэатраў), якая ўзяла пад кантроль тэатры Княства Варшаўскага. Другая пячатка “Biblioteka Muzyczna Teatrów m.st. Warszawy” і сінатура №1023 былі надазены ў 1918—1933 гадах, пасля таго як Варшава атрымала статус сталіцы. Пячатка “BIBLIOTEKA NARODOWA” і сінатура Mus.59 (напісаная простым алоўкам, як і імя Голанда) была пастаўлена пасля таго, як зборы былі перададзены на часовы дэпазіт Нацыянальнай бібліятэцы ў 1933-м. Сёння партытуры захоўваюцца ў Нацыянальнай бібліятэцы, а лічбавыя копіі выстаўлены ў Сеціве.

ПАЛАНЭЗ ДА ШАПЭНА. ПРЫСУТНАСЦА АГІНСКАГА

У 1938-м музыколаг, кампазітар і педагог Хелена Дарабяльская выдае даследаванне “Паланэз да Шапэна”. Сярод іншага яна згадвае і паланэз “*п’ера Я.Д. Голанда ў камедыйнай оперы «Чужое багацце нікому не служыць»*”. Падасца, гэта першая спроба прааналізаваць рукапіс оперы.

Больш дэтальны разбор зрабіў Здзіслаў Яхімецкі ў працы “Польская музыка ў гістарычным развіцці”. Свой апавед ён пачаў са свярджэння, што Голанд прыбыў у Польшчу на некалькі гадоў раней за 1782, аб чым свед-

чыць “факт пастаноўкі ў 1780 аперэты «Чужое багацце нікому не служыць» на словы Людвіка Адама Дмушэўскага з музыкай, напісанай Голандам”.

У 1965 годзе музыколаг Ян Проснак у публікацыі “Польская опера ў магнацкіх тэатрах 18 ст.” упершыню ўздымае пытанні канкрэтнай даты і месца пастаноўкі оперы, а таксама аўтарства лібрэта. Дмушэўскага ён катэгарычна адкідае. Пры гэтым прызнае Голанда аўтарам музыкі.

У 1966-м выйшла зборная праца “3 гісторыі польскай музычнай культуры”, у якой ёсць згадка пра “Чужое багацце...”. Музыколаг Аліна Новак-Рамановіч пісала, што ва ўверцюры да гэтай оперы выкарыстана мелодыя, якая была вельмі папулярная ў часы Асветніцтва. На гэтым можна спыніцца, бо ўсе далейшыя даследчыкі да пытання аўтарства не дадалі нічога новага.

ТЭАТР У ХРАМЕ

Паціху пачнём дрэйф у бок Львова, дзе, верагодна, была напісана вядома нам партытура “Багацця”. За пункт адліку бярэм свярджэнне гісторыка тэатра Ежы Гота, што 4 студзеня 1798 адбылася пастаноўка оперы ў Львове.

У 1795-м Войцех Багуслэйскі прыязджае ў Львоў. Грамадскасць сустрэла “бацьку тэатра” аваячыямі. А вось таможня дабро не дала і затрымала тэатральны рэжысёр, бо ўбачыла ў ім буафорскія стрэльбы. Праўда, пазней канфлікт урэгулявалі. Каб распачаць працоўную дзейнасць, Багуслэйскі заклучае часовую дамову з дырэктарам нямецкага тэатра Францам Булам, які быў “галюўным па тэатры ў Львове” і арандаваў пад зімовы тэатр закінуты касцёл св. Крыжа ордэна францішканаў.

У 1796-м Багуслэйскі бярэ “крэдыты” і будзе летні амфітэатр у парку Ябланоўскім на Галіцыйскім прадмесці горада. Пазыкі былі вярнуты. Але пасля заключэння новай дамовы з Булам Багуслэйскаму прыйшлося заняцца аднаўленнем зімовага тэатра ў касцёле. Ізноў прыйшлося пазычыць. І шмат. Прычым ремонт быў зроблены радыкальна — з лёхаў нават вынеслі і перапахавалі каля 70 нябожчыкаў.

Год 1798 пачаўся, як лічыцца, пастаноўкай “Чужога багацця...”. За ёй на сцэне з’явіўся “Чорны чалавек” (4 студзеня). Далей пайшлі “Уяўны суд, або Кракавікі і гуралі (6 студзеня)” і “Гермінія, або Амазонкі” (8 студзеня).

Афіша оперы “Амазонкі” (Львоў, 1798)

ЦЫРОГРАФ ТВАРДОЎСКАГА

У біяграфіі Войцеха Багуслэйскага ёсць адзін эпізод, які малята таго што датуецца 1797 годам, дык яшчэ па танальнасці сучучны з сюжэтам “Чужога багацця...”. Калі творца амаль расплаціўся з даўгамі, яму ізноў спатрэбіліся грошы — ужо на рэстаўрацыю тэатра. Ды яшчэ прыйшоў час вяртаць рэшту пазыкі графу Казіміру Жавускаму. Багуслэйскаму паралі звярнуцца да багацата ліхвяра, які пазычаў грошы “першым у краіне асобам”, але пад вельмі вялікі адсотак. Ліхвяр даў Багуслэйскаму ў якасці ўзору вэксаль іншага чалавека і загадаў перапісаць. Засмучаны ўмовамі тэатрал напісаў: “*Ты цырограф (вэксаль) — 3.Ю.) не мог бы на сабе выцісаць Вельзевулу і сам шалены Твардоўскі*” (міфічны чарнакніжнік. — 3.Ю.). Праз нейкі час той іншы чалавек памёр, яго ж сваякі прызнавалі 10 000 пазыкі, а ліхвяр свярджэў, што пазычаў 100 000 польскіх злотых. Сям’я заявіла, што вэксаль падобны (праўкі былі відавочныя). Ліхвяр бараніў свае інтарэсы спосабамі “добрай вагі” (пэўна, меліся на ўвазе карупцыйныя схемы), таму шалі справядлівасці доўга не прымалі аніводзін з бакоў. А тут прыйшоў час і Багуслэйскаму вяртаць 200 дукатаў (каля 4000 злотых), якіх не было. Ліхвяр, убачыўшы Багуслэйскага на трывальным ланцугу, прапанаваў тэатралу з’явіцца на судзе і заявіць, што, перапісваючы вэксаль нябожчыка, ён бачыў і подпіс, і суму 100 000 злотых. Гэта ў судзе павінна было пераважыць шалі на карысць несправядлівасці. За сведчанне ліхвяр абяцаў забыць пазыку ды яшчэ падарваць 100 дукатаў. Багуслэйскі, не жадаючы плямці гонар, прыдумаў сваю гульню. З’явіўшыся на судзе, тэатрал прысягнуў казаць праўду і заявіў, што подпісу “іншага чалавека” ён не бачыў, а лічбы не запамніў. Ды далаў, што, як бы яго ні пыталі, больш нічога не скажа. Суд Багуслэйскага адпусціў і той пайшоў да адваката. А калі прыйшоў дадому, то ўбачыў “карціну алеем” — два судовыя чыноўнікі, з падачы ліхвяра, апячаталі ўсю рухомую маёмасць (бібліятэку, рэжысёрскія, нават сталовыя прыборы.

Візітука пералётчыка В. Крайча (воклдачка партытуры оперы)

Львоўскі тэатр. Франц Герстэнбергер, 1805

Ды яшчэ пасля гэтага падмануты ў лепшых пачуццях ліхвяр падаў на Багуслэйскага заяву, што апячатанага не хапае на сплату пазыкі. Каб Багуслэйскі не збег, да яго прыставілі “ганаровую” варту з двух паліцыянтаў, якія павінны былі хадзіць за ім “крок у крок”. Так і сядзеў дырэктар тэатра дома, не жадаючы з’яўляцца ў кавярных у такой “годнай кампаніі”.

Скончылася гісторыя васьм як. Граф Патоцкі вызваліў актара ад варты. Суд пастанаўіў вярнуць працаўніку сцэны рыштунак, бо па аўстрыйскім заканадаўстве не гэта было адымасць ў чалавека тое, чым ён зарабляе на жыццё. Ды яшчэ паставілі свайго чалавека, які павінен быў бы страляць у руветра, калі б нехта наважыўся выносіць скарбы Багуслэйскага з до-

ма. Што, праўда, не выбаўляла ад абавязку плаціць па цырографе. І тут выпадак павярнуўся да Багуслэйскага, які знаходзіўся ў самым адчайным стане, тварам. Жонка аднаго з жўрэў, што працаваў пры тэатры Багуслэйскага, атрымала вялікую спадчыну па бацьках. І гэты чалавек дапамог Багуслэйскаму сплаціць пазыку і, такім чынам, выратаваў тэатр ад знішчэння.

ГЭТЫ МАГ — ЧАРАДЗЕЙ

Што ў гэтай гісторыі пераклікаецца з сюжэтам оперы “Чужое багацце нікому не служыць”? У оперы вядзецца пра нейкага Чужапанка, які супраціўляецца каханню дачкі Касі і Янкі. Янка прыдумвае розыгрыш, у якім спярша распаўядае Чужапанку пра нейкі скарб, потым, пераапрануўшыся Чараўніком, страшэнна палюхае будучага свёкра, затым ізноў у вобразе Янкі “б’ецца” з Чараўніком і ратуе Чужапанка. І тады той, нарэшце, аддае Касю за Янку. Усе разам са сцэны спяваюць: “Хай яго прыклад кожнаму паслужыць — чужыя скарбы нікому не служыць”. Амаль як у “Брэменскіх музыкантах”.

Звернем пярэў увагу на арыгінальнае лібрэта. У другім акце, у ары Янкі, які ўжо пераапрануўся ў Чараўніка, згадваюцца Твардоўскі, цырограф, жўрэі. Усё гэта ёсць і ва ўспамінах Багуслэйскага. Але няма гэтых слоў у пераставанай версіі.

Што г тычыцца аўтара музыкі, то пошукі варта пачаць з імя чалавека, які напісаў алоўкам “Голанд Ян” на вокладцы партытуры, і тых крыніц, з якіх ён браў інфармацыю. Можа, нам пашанцуе.

У гонар Багдановіча

Госці з розных куткоў нашай краіны 27 ліпеня з’ехаліся на традыцыйнае свята пазіі і песні “Ракуцёўскае лета” на Маладзечаншчыне.

Па даўнім звычаі Фэст пачаўся з урачыстага ўскладання кветак да памятных камянёў самаму маладому класіку беларускай літаратуры Максіму Багдановічу, усталяваных блізу фальварка ў даліч 1977 годзе. Нагадаем, менавіта тут пазт стварыў асноўную частку вершаў, што сталі асновай адзінага прыжыццёвага зборніка — знакамітага “Вянка”.

Само ж мерапрыемства адбылося на ўтульным сязнібным падворку. Праграма была багатая цікавосткамі. На галоўнай сцэне чыталі свае вершы чальцы Саюза пісьменнікаў Беларусі Міхась Пазнякоў і Леанід Крыванос, Рагнед Малахоўскі і Паліна Корнева, многія іншыя. Пасля літаратурнай часткі прыйшла чарга і канцэртнай. У ёй бралі ўдзел артысты Маладзечанскага і Валожынскага раённых цэнтраў культуры, а таксама Красненскага, Берасінскага і Чысцінскага сельскіх Дамоў культуры. Перад гэсыямі выступілі народныя фальклорна-этнографічны ансамбль народнай музыкі “Сакавінка”, гумарыстычны праект “Асарці”, народныя вokalныя ансамблі “Асалода” і “Сваякі”, вokalны дует “Наравіца”. Напрыканцы імпрэзы выступіў малады спявак і блогер Ілья Шынкарэнка.

На працягу ўсяго фэсту на падворку ладзілі майстар-класы. Кожны мог уласнаруч вырабіць паштоўку “Прывітанне з Ракуцёўшчыны” і керамічны медальён “Максім Багдановіч” або паспрабаваць напісаць цытаты з твораў паэта каліграфічным почыркам. Наведвальнікаў парадавалі літаратурныя куток, батлейка, фотазоны, выстава народных майстроў, частанаве духмянай гарбатай. Супрацоўнікі музея праводзілі захаляльныя экскурсіі па фальварку. Тыя, хто стаміліся ад гарадскога шуму і пранулі трохі пабыць на самоце, адпраўляліся да крыніцы Максіма Багдановіча.

Свята удалося! Спрыяла таму і надвор’е, якое праіло ў гэты дзень на Ракуцёўшчыну толькі сонечныя промні.

Зміцер ЮРКЕВІЧ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Нярасава, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада — нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выстава работ з фонду НЦСМ “Візуалізацыі. Паверхня і знак”. Да 5 верасня.
- Выстава “Лета – маленькае жыццё!”, падрыхтаваная з фондавых калекцый НЦСМ. Да 5 верасня.

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2350332, 8 017 3990978, час працы: аўторак — нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выстава “Слоўніковы запас”. Да 6 кастрычніка.

УНП 192545414

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК “НЯСВІЖ”

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1903149

Палацавы ансамбль

- Мерапрыемства “ГРАНД кірмаш у палацы «Кветкі Нясвіжа»”. 3 жніўня з 11.00 да 17.00.
- Тэатралізаваная экскурсія “Таямніцы палацавых прыёмаў”. 4 жніўня з 13.00.
- Выстава “Маджарскія: армянскі род у гісторыі Беларусі”. Калекцыйныя залы “Слуцкія паясы”. Да 31 ліпеня.
- Часовая экспазіцыя “Ператвораны ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны”. Да 13 кастрычніка.
- Выставачны праект “Прыгажосць і мода. XIX–XXI стагоддзі”. Да 20 кастрычніка.
- Экспазіцыя “Цудатворная Жыровіцкая ікона Божай Маці ў камені”. Аўтар праекта А. Папельскі. Малая выставачная зала. Да 18 лістапада.
- Міжнародны выставачны праект “Castrum doloris. Пахавальны цырыманіял нясвіжскага двара”. У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Квэст “Палацавыя таямніцы”.
- Віртуальныя выставы: “Ператвораны ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны”, “Нясвіж — здабытак сусветнай культуры”, “Разбуральны след вайны ў архітэктуры Нясвіжа”, “Шэдэўры калекцыі і ўнікальныя артэфакты музея-запаведніка «Нясвіж»”.
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

Інфармацыйна-касавае цэнтр

(г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1)
• Часовая экспазіцыя твораў сучаснага мастака Маргарыты Маніс “Мінск у Нясвіжы”. Да 9 кастрычніка.

Адзел экскурсійнай, культурнай і навуковай дзейнасці

- “Палацавы ансамбль” (г. Нясвіж, вул. Замкавая, 2)
- Часовая экспазіцыя “Палкаводцы Вялікай Перамогі: аперацыя “Баграціён”, прадстаўленая ВТБ Банк. Да 3 жніўня.
- Выстава карт са збораў Беларускага геаграфічнага таварыства і геадэзічных прыбораў з калекцыі кампаніі “Геакарт”. Да 14 жніўня.

Архітэктурны помнік “Слуцкая брама”

(г. Нясвіж, вул. Слуцкая)
• Часовая экспазіцыя “Колер і святло. 3 гісторыі вітражнага мастацтва” з фондаў музея-запаведніка. Да 30 верасня.

Ратуша

(г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)
• Фотадакументальная часовая экспазіцыя “Шлях да Перамогі. Вызваленне Беларусі”, прымеркаваная да 80-годдзя вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Да 31 ліпеня.

Пастаянныя экспазіцыі

- “Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX ст.”.
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стагоддзяў “Культура часу”. 3 фондаў музея-запаведніка.

Мерапрыемствы

- Квэсты: “Безаблічны артэфакт”, “Карта сямі каралёўстваў”, “Музейны дэтэктыў”, “Музейнае расследаванне”.
- Культурныя мерапрыемствы: “Прыём у княгіні”, “Дзень нараджэння ў ратушы” (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
- Сюжэтна-ролевая развівальная праграма “Школа шпіёнаў” (да 25 чалавек).
- Гульня-знаёмства “Музейка аб музеі” (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
- Гульнявая праграма “Выкрунтасы” (група да 25 чалавек).

Падрабязнасці па тэлефонах 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37, тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Art-lectorium “Зразумелае мастацтва”. Праводзіцца заўсёды.

Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “МІР”

г. п. Мір, Карэліцкі р-н, Гродзенская вобл., тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- Пастаянная экспазіцыя.
- Квэст “Таямніца двух куфраў”. 3 жніўня 15.30.
- Выстава “Літургічнае аблачэнне. Арнат як твор мастацтва”. Сумесны праект музея з УК “Гродзенскі дзяржаўны музей гісторыі рэлігіі”. Да 11 жніўня.
- Фотавыстава “Забутыя героі: Першая Сусветная вайна на фотаздымках Паўла Веліканава”. Падрыхтаваная на аснове наяўнай у фондах Дзяржаўнай аўтаномнай установы культуры Яраслаўскай вобласці “Яраслаўскі дзяржаўны гісторыка-архітэктурны і мастацкі музей-запаведнік” калекцыі фатаграфій вайскоўца 30-га Сібірскага стралковага палка Паўла Веліканава. Да 29 жніўня.
- Касцюміраваная выстава “Гісторыя ў асобах” Цэнтральнага музея васковых фігур Санкт-Пецярбурга. Да 30 верасня.
- Экспазіцыя “Войны XX стагоддзя. Гета ў Мірскім замку”.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дваіх “Інтрыгі Купідона”.
- Сямейная квэст-экскурсія “Легенды і паданні Мірскага замка”.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: “Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце”, “Асаблівае жаночае касцюма XVIII ст.”, “Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.”, “Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў”.

УНП 590201541

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20, тэл.: 8 017 3970163 (экскурсійнае бюро)

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Персанальная выстава “Прастора святла і колеру: акварэль” Яўгена Саковіча — члена Беларускага саюза мастакоў, заслужанага настаўніка Рэспублікі Беларусь, уладальніка ордэна Кірылы Тураўскага Беларускай праваслаўнай царквы. Да 4 жніўня.
- Экспазіцыя “Мікола Бушчык. Жарсць колеру”. Выставачны корпус, вул. Карла Маркса, 24, паверх 4. Да 11 жніўня.
- Экспазіцыя “Ю. Пэн, Я. Кругер. Мастацкія школы Беларусі”. Выставачны корпус, вул. Карла Маркса, 24, паверх 3, залы 1 і 2. Да 18 жніўня.
- Выстава “Сімвалы, атрыбуты і алегорыі ў мастацтве Беларусі XVII–XIX стст.”. Да 13 кастрычніка.
- Экскурсіі: “Самыя-самыя...” (6+), “Якога колеру зіма?” (6+), “Казкі Усходу” (10+), “Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма” (10+), “Партрэты даўня мінулых пакаленняў...” (10+), “Пяць моў каханя” (16+), “Жаночы партрэт” (16+), “Мінск у музеі” (16+). Праводзіцца заўсёды.

УНП 100377771

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

УНП 100377771

Ад даўніны да сучаснасці

Фестываль народнай творчасці “Ільняныя крылы – ручнікі” завіруе 10 жніўня ў аграгарадку Ланькаў Бялыніцкага раёна. Свята адбудзецца ў рамках акцыі “Бялынічы – культурная сталіца Беларусі 2024”.

Фрагменты абрадаў і свят народнага календара з выкарыстаннем ручнікоў пакажуць творчыя калектывы вясковых клубных устаноў. У канцэртнай праграме прагучаць найлепшыя ўзоры народных песень. Яркая часткай фесту стане выстава прадметаў побыту і ручнікоў “Ад даўніны да сучаснасці”. Акрамя таго, гасцей чакаюць дэгустацыя страў нацыянальнай кухні, майстар-клас па вышыўцы, гульні і народныя забавы.

БЕЛАРУСКИ ТЭАТР “ЛЯЛЬКА”

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2, тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Казка-гульня ў 2 дзях “Бука” (3+). 2 жніўня ў 10.30.
- Музычная казка ў 2 дзях “Дапытлівы слонік” (4+). 6 жніўня ў 10.30.

УНП 300001869

БЕЛАРУСКИ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя “Мы набліжалі Перамогу”. Сумесны выставачны праект з дзяржаўным прадпрыемствам “Белгеадзэія”.
- Часовая экспазіцыя “Адзінай памяці верныя”, прысвечаная 80-годдзю вызвалення Беларусі.
- Часовая экспазіцыя “Музей. Час. Памяць”, створаная ў рамках праекта “Адкрытыя фонды”.
- У продаж паступілі сертыфікаты на наведванне экспазіцыі музея.
- Інтэрактыўная праграма “Салдаты неба”. Пляцоўка самалёта Лі-2. Запісання можна па тэлефоне 8 017 2030792. Праграма праводзіцца па нядзелях да верасня.

Падрабязнасці ў сацыяльных сетках і на сайце warmuseum.by.

УНП 100235472

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА). Выдаецца на беларускай мове.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар — КУЗНЯЦОВА Наталля Васільеўна.

Рэдакцыя газеты “Культура”:

Галоўны рэдактар — КУЗНЯЦОВА Наталля Васільеўна.
Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзьеўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНОУСКАЯ.

Рэдактары аддзелаў — Віктар ГАУРЫШ, Данііл ШЭЙКА.

Аглядальнікі рэдакцыі — Яўгенія ГАБЕЦ, Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРЫН, Святлана ЧЭКАЛАВА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настасся ЮРКЕВІЧ.

Рэдактары літаратурныя — Мацвей ЗАЙЦАЎ, Лідзія НАЛІЎКА.
Рэдактар мастацкі — Мікалай КАСЦЮКОЎ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефон: 8 017 2860797.
Тэлефон-факс: 8 017 3345741.
Бухгалтэрыя: 8 017 3345735.
Рэкламны адзел: 8 017 2860797.

Падпісныя індэксы: 63875, 638752, 63879.
Ільготныя на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %).
Камплект (газета “Культура” і часопіс “Мастацтва”): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кошт — па дамоўленасці.
* — матэрыял на правах рэкламы.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэанзююцца і не вяртаюцца. Меркаванне аўтара можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісана ў друку 01.08.2024 у 16.00. Замова № 1769. Наклад 3320.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва «Беларускі Дом друку»”. 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 3820000007667 ад 30.04.2004.

© “Культура”, 2024.